

1975

Jubilajní rok 1975,

rok 30. výročí osvobození Československa
Povětskou armádou

30 let Národních výborů

Mezinárodní rok ženy

Úvodem

V tomto roce jsme vzpomněli 30. výročí osvobození naší vlasti Sovětskou armádou a 30. výročí tvání Národních výborů jako orgánů vlády lidu.

Historie Blanska od roku 1945 a činnost Městského národního výboru za toto období byla zpracována v hodnocícím zápise /viz kroniku roku 1974/. Rovněž rok 1975 obsahuje doplňující materiály vztahující se zejména k osvobození naší vlasti.

Tento jubilejní rok zpracoval opět radou Měst. NV pověřený kronikář Vladimír Polák a do kroniky přepsala Marie Kalášová.

Součást kroniky tvoří:

1. Blanenský kulturní spravodaj 1975 číslo 11 a 12 /vydáváný školskou a kulturní komisí Měst. NV na redakce Eriky Ketovské/.
2. Fotokronika /kaxeta 1975/, autor snímku

- Miroslav Matyáš, zpracování Ivana Mašátová
 - odkazy na fotokroniku poznačeny u textu
 v závorce písmenem F a číslem fotografie
3. Kronika sboru pro občanské záležitosti

Před třiceti lety přinesli mír našemu městu

!Doplňující retrospektivní kapitola ke kronice roku 1945 F 15, 16, 17!

Nacisté již od počátku okupace využívali závod ČKD, jehož hlavní výrobní program tj. výrobu vodních turbin přemístili do závodu ČKD Praha - Vysočany. Uvolněnou kapacitu podřídili potřebám svého zbrojního programu a tak závod začal vyrábět součásti k tankům Tiger. Jen s velkým úsilím se podařilo zachovat alespoň některé druhy mírové produkce jako výrobu kotlů, zařízení mlýnů, výrobu základních desek obchodní a stavební litiny, van a radiátorů.

Císto hlavní výrobní objekt (Tiger) byl na území Moravy prováděným úkolem pro německou mašinerii. Proto je nutné zdůraznit vlastnictví dělníků závodu, jehož důsledkem bylo vysoké procento kmetkovitosti součástek a tím nespolehlivost tanků při bojovém nasazení.

Při ústupu na jaře 1945 demonstrovali Němci nejmodernější švýcarské stroje a po zkelexnici je posílali do Německa. Ostatní strojové zařízení, které již nestačilo odtransportovat, cílevědomě ničili.

V roce 1945 Blanensko neustále zaplavovala nacistická armáda, která zde chtěla pokračovat v obranném boji. Tamto Blansko nemělo vojenskou posádku, v lazaretech však byli shromažďováni ranění v blízkosti se fronty. Jako lazarety sloužily školní budovy. Všechny blanenské školy byly zabrány a k výuce byly určeny jen dvě místnosti mateřské školy. Jedna sloužila jako ředitelna, sborovna i kancelář všech čtyř ředitelů.

Druhá místnost plnila funkci učebny, ve které se ve výuce střídaly všechny třídy, s výjimkou žáků, kteří docházeli do školy do blízkých vesnic nebo do třídy, jež byla zřízena v hostinci.

25. dubna v 18 hod. 25 minut bylo Blansko poprvé letecky bombardováno. Byl to nálet na střed města, kde byly rozmístěny německé jednotky a jejich bojová technika. Ten den a ještě ojedinele 26. a 27. dubna dopadlo na Blansko přes 300 pum, jimiž bylo poškozeno 126 domů, 6 domů bylo zničeno úplně a 22 občanů přišlo o život.

Po dobytí Brna 26. dubna se Blansko ocitlo ve válečném pásmu a brzy se očekával nápor Rudé armády. Němci kladli v obličném terénu mezi Blanskem a Benem houževnatý odpor, ačkoliv byli těsněji ze západu i z východu. Velmi tvrdé boje probíhaly v prostoru Babic. Velení sovětských vojsk postupovalo však opatrně a nenechalo se vlákat do nebezpečného a málo přístupného terénu mezi Babicemi a Adamovem a snažilo se toto území obkhrátit.

Od osvobozeného Vyškova postupovala Rudá armáda směrem na Jedovnice a Blansko a směrem na Plouč, Rájec a Černou Horu. Další jednotky útočily od jihu ve směru silnice Brno - Píseň, takže německé jednotky se dostávaly do obklíčení. V noci 8. na 9. května projížděly Blanskem poslední německé oddíly. Mezi 11. a 12. hodinou pronikly do Blanska oddíly, jež se dostaly do Jedovnic od Vyškova Rakoveckým údolím. Německé destrukční oddíly v největším chvalu zničily mosty a uprchly. Rudá armáda postupovala údolím Punkvy podle ČKD a po Korunní třídě / dnešní tř. Rudé armády / se dostala do centra města. V údolí Punkvy se oddělila část průzkumníků a postupovala okolo hřiště ČKD, pak po Husově ulici na Píseňskou a hned pokračovala na Olešnou. Za tímto prvním sledem, nad nímž hlídkoval pozorovací letoun Kukuruzník, procházel přes Blansko proud nejrušnějších oddílů Rudé armády, kteří obyvatelé vítali s nepopsatelným nadšením.

Ihned po příchodu Sovětské armády se konala
 ve 13 hodin na radnici ustavující schůze revo-
 lučního národního výboru. Toto bylo možno
 jedině proto, že jeho jádro bylo vytvořeno již
 v březnu a tvořili je: Josef Kaláš, Ladislav
 Toufar, Jaroslav Vykydal, Jan Šrajt, Karel
 Fiala, Josef Nesrsta, Augustin Vojanec a Dr. Ka-
 rel Jelínek. Od března až do osvobození se těchto
 prvních osm členů scházelo tajně v okol-
 ních lesích nebo v Palavě na zahrádě Kar-
 la Fialy nebo ve sklepě remědelského dvora.

Před revolučním národním výborem stálo
 mnoho důležitých úkolů, které se podařilo
 zvládnout díky spolupráci s místním veli-
 telstvím Rudí armády, které se s Blanskem
 slavnostně rozloučilo 26. června.

Úkoly, které revoluční národní výbor řešil,
 byly: obnovení výroby v závodech v co nejkrat-
 ším čase, provizorní oprava komunikací, ob-
 novení přerušené trati do Brna, pomoc ob-
 čanům postiženým bombardováním, násobo-
 vání obyvatelstva.

Jednotlivé politické strany jmenovaly další své zástupce do národního výboru, který se rozrostl na 20 členů a předsedou se stal Karel Fiala, ředitel národní školy. Tento národní výbor byl jediným představitelem státní moci ve městě a musel iniciativně řešit mnohou kritickou situaci, neboť do Brna směřovaly proudy repatriantů a osvobozených vězňů z koncentračních táborů, zesláblých nemocí, podvýživou a utrpením. Ovni transporty byly ubytovány v dnešní Fotochemě /tehdy nazývaná Alice / v rozsáhlých halách, kde nebyly dosud instalovány stroje. Aby lidé nemuseli ležet na beloně, byla vždy na noc přichystána nouzová lůžka z lepenky. Na tehdejší dobu dobře vybavená národní kuchyně i jídelna posloužily ke stravování. Jen v květnu 1945 bylo tam pohostěno 20 tisíc osob! Přpravu repatriantů z Blanska do Brna zajišťoval národní výbor za pomoci autobusů veřejné dopravy garážů ČPAD, které svými autobusy dopravily v květnu 13 tisíc osob. Pro ošetření repatriantů byl zřízen lazaret

pod vedením MUDra Odehnala a MUDra Pěpánka, ve kterém bylo ošetřeno 1080 osob.

Dvě Parasky

Během roku bylo v Blansku vykonáno mnoho besed s účastníky osvobozovacích bojů, s partyzány atd. Největší ohlas měly besedy s bývalými příslušnicemi 1. čsl. armádního sboru v IPR Paraskou Šacherovou a Paraskou Vludkovou. Jejich vyprávění, to není nějakou soukromou záležitostí, n. jejich úst. hovoří dějiny. Nechtě jsou alespoň ve výtlaku zvěčněna jejich slova v této kronice jako doklad nekmeřného hrdinství Sovětského lidu a jeho armády a příslušníků 1. čsl. armádního sboru v IPR - n. jejichž obětí vyrostla naše svoboda -

Psal se listopad 1945, kdy se v Moravské Třebové poprvé spolu seznámily dvě mladé ženy. Při představování nebral jejich údiv konce. Nejen shoda rodných jmen, ukrajinské národnosti, mateřské rusínské řeči, ale největší překva-

pení, obě byly příslušnicemi 1. československého armádního sboru. Mladičká Paraska Houbanová byla již před měsícem z činné služby propuštěna, rotná Paraska Gerigová byla ještě s posádkou v Moravské Třebové. /F. 18/.

Nebylo divu, že obě uzavřely, přes věkový rozdíl devíti let upřímné přátelství, vždyť obě pocházely z dělnických, na Podkarpatské Rusi žijících rodin, další shoda, obě měly po čtyřech sourozencích. Další životní náhody způsobily, že mladší Paraska se provdala do Doubravice ^{n/sv} za Miroslava Āoudka a její starší kamarádka po propuštění z armádního svazku v roce 1946 za Aloise Šachera ze Lhoty Raposiny. A aby tradice shody nebyla porušena, obě mají 4 dětí a obě jsou již babičkami.

Dnes obě Parasky bydlí ve stejném městě a Blansko získalo tak šťastnou konstelaci dvě občanky, které se aktivně podílejí na plnění úkolů Národní fronty a zejména přispívají k boji za mír. Prými osobami symbolizují

oběti a strádání, které podstupovaly všechny příslušnice Probořovy armády a které svou další činností přispívají k upevnění našeho socialistického zřízení.

Paraska Šacharová - Jarigová, Blansko,

9. května 5 nar. 16. 9. 1920, Velký Bočkov, okres

Rachov, PPR / Podkarpatská Ukrajina ČSR /

dcera dělníka, 4 sourozenci

dělnice

nar. ukrajinská, mat. řeč rusínská

Odvod 5. 5. 1943, 1. samostatná čs. brigáda Buruluk

Povyšení: 1. 7. 1944 svobodník

10. 10. 1944 desátník

1. 1. 1945 četař

1. 5. 1945 rotná

15. 2. 1963 rotmistr v záloze

9. 5. 1968 nadrotmistr v záloze

1. 4. 1973 podpraporčík v záloze

manžel Alois Šachar, Lhota Rapotina 57,

svatba 1946, 4 děti

Základní výcvik 5. 5. 1943 - 5. 6. 1943

6.6. 4 - 15 - 5. 1944 telefonistka

16.5. 1944 - 18.4. 1946 I. tanková brigáda, náčelník ústředny

Z činné služby propuštěna 18.4. 1946

Vyznamenání:

7.3. 1944 Pamětní medaile - udělena 1. sam. čs. brigádou

11.8. 1945 Medaile za zásluhy II. stupně - pres. republiky

30.6. 1947 Medaile za chrabrost - prezidentem republiky

1 Za osobní statečnost před nepřítelem osvědčenu v boji za osvobození republiky Československé!

Uznání vynikajících vojenských činů mimo boj, jimiž se zasloužila o čsl. armádu

Řád Rudé hvězdy 20.6. 1969 propůjčen prezidentem republiky

Pochvalná uznání:

Krajská vojenská správa Brno: Za zásluhy o osvobození a budování čsl. socialistické republiky, 20.4. 1972

Za pomoc při plnění úkolů NF v Blansku, medaile Za rozvoj města Blanska

Pamětní plakaty: Pamětní plaketa u příležitosti vzniku ČSR, ÚVNF Praha

Pamětní plaketa Otevření muzea

Historického hnutí, Brno
 Plaketa: 25 let Svazku Klementa
 Gottwalda Praha-Kijev - 1943-1945,
 ČSFR 1968

Z vyprávění Parasky Šacharové

Jak jsem vychodila školu, šla jsem se učit oševatelkou. Učila jsem se rok, přišla válka, vyhodili nás. Přišli fašisté, doma nebylo co jíst, nebyla práce, chtěli nás odvézt na práci do Maďarska, do Německa. Nic mi jiného nezbývalo a nejen mně, ale všem mladým ženám, studentům a všem a tak jsme utíkali do Sovětského svazu. Tam nás přišly tisíce. Odvézli nás dále do Ruska, aby nás Němci nedostali. Tak jsme se dostali až na Sibiř blízko k Ochočskému moři. Tři roky jsem pracovala s ostatními na stavbě přehrady, která měla zavlažovat neúrodná písčinatá pole. Postavili jsme přehradu a teprve pak se tam začaly rodit brambory, které se odvážely na fron-

ku, aby měli vojáci co jíst. Po třech letech
 všichni, kteří jsme pocházeli z Československa,
 vstoupili do armády na výzvu generála Probydy,
 který na nás přijel. Ze Libiře nás odvezli do Taš-
 kentu, kde jsme pracovali jedno léto na cukrových
 polích. Okopávali jsme řepu. Pak nás odvezli do Bu-
 xuluku. Jeli jsme celý týden vlakem. V Buxulu-
 ku nastal tvrdý výevik, který trval 2 měsíce. To
 bylo ještě těžší než když dnes voják nastoupí. By-
 la válka a vše se muselo provádět zkráceně. Chla-
 pec, dívka, všichni jsme se museli všechno učit. V
 první řadě střelby. Dívky přidělili k dělostřelcům,
 většinou k radiovysílačkám. Byla jsem také při-
 dělena ke spojovací četě, kde jsme byly školeny.
 To trvalo celé léto. Pak nás z Buxuluku odvezli
 na frontu. Bylo to na podzim. Cvně jsme
 měli nastoupit na Kijev! Jeli jsme týden ve třech
 vlacích. Uprostřed cesty byl prostřední vlak bom-
 bardován. Jela jsem našťástí v první soupravě.
 Bylo 270 mrtvých a 500 raněných. Pak jsme dojeli
 do lesa a měli jsme jít nahoru na kopec vyko-
 pat si bunkry. Nevěděli jsme jak dlouho tam

budeme, že tam strávíme 3 neděle. Když jsme
 šli nahoru pamatují se, že přišlo, tekly potuč-
 ky v kopců, taková žlutá voda. Měli jsme ta-
 kovou řízeň, že jsme se napili vody na lesní
 cestě v čepic, té špinavé žluté vody. Teprve na-
 hoře jsme zjistili, že tam byly hromady mrtvol
 německých vojáků, které jsme jako snopy mu-
 seli odklidit, abychom na vrcholku mohli vy-
 kopat bunkry. Tam jsme teprve viděli, jakou
 vodu jsme pili, že omývala mrtvoly. Tam jsme
 byli tři neděle obklíčeni. Neměli jsme vodu
 a nemohli nám dovézt jídlo. Kilometr od-
 tud tekla řeka. Jiná voda tam nebyla. Za
 řekou byli Němci. Němci řeku hlídali, aby
 se nikdo nepřiblížil, protože dobře věděli, že
 nemáme vodu. Někdy se podařilo kuchařům
 v řeku přinést trochu vody, takže nám moh-
 li uvařit čaj. Každý jsme dostali ráno jen
 půl litru čaje. Nevěděla jsem, jestli jej mám
 vypít nebo se jím mám umýt. Čtrnáct dní
 jsme byli neumytí. Zem byla písčitá a jak
 jsme se v bunkru pohnuli, tak se nám písek

sypal do vlasů, křáčka všude. Tak my, holky, jsme se raději tím čajem umývaly, abychom alespoň trošku viděly na oči. Na stranu nebylo kde chodit. To se šlo za tábor, tam všude leželi mrtví; to jsme neměly strach. Pskočilo se k mrtvému do příkopu a vyskočilo se zpět. Vzdalovat jsme se nesměli, protože jsme nevěděli, za kterým stromem může číhat Němec. Dostali jsme tam vši, protože jsme byli neumytí, nepřevlečení, zimna tam byla.

Jednou jsme si s kamarádkou lehly před bunkru na nákladní auto, protože v bunkru se stále na nás sypala hlína. Jezdili jsme odkrytými nákladními auty, ani plachty jsme neměli. Lehly jsme do auta a zakryly se vojenskou pláštěnkou. Když jsme se ráno probudily, byl na nás napadání sněh. Cítily jsme nějakou zimou, ale tenkrát jsme všechno vydržely, protože jsme byly mladé.

Většinou nás krmili fazolemi a kochou chleba. A byli jsme rádi, když jsme to dostali. Potom nám už ani jídlo nemohli dovézt. Bylo tam

Sahové pole, tak jsme bodáky vyrýpávali brambory a pekli si je. Ovšem velký oheň se nesměl dělat, aby nás Němci nepozorovali. Tak jsme tak občas ty brambory jedli. Jednoho dne ráno začal útok na Kijev. Teprve tehdy jsem poznala, co to je válka. Německá letadla se spustila na nás a začala nás ostřelovat. Kus dál bouchna mina do kuchyně, jídlo se vysypalo. Nasedli jsme na auta, protože naši tankisté už rabírali Kijev; my jsme postupovali vradu, já jsem byla se štábem s rádiovysílačkou. Jak jsme postupovali, tam v lese bylo mrtvých jako snopů, které vidíte v létě na poli. Jak ruských vojáků, tak našich československých, tak Němců. Jak jsme jeli, to nebyl čas a cesty je odklízet, to se jelo přes ně, auto jen houpalo přes mrtvé a jak cesta byla rozježděná, tak ta cesta je i pochována. Někomu čouhala jen noha, jinému plášť. Ohled nebylo možno brát, tak ty maminky ani nevědí, kde syny auta rozjezdila na poli. Potom jsme přijeli do Kijeva. Bylo to úplně prázdné město,

lidé ušekli a ještě se nevrátili, protože v noci jsme teprve Kijev zabrali. Lidé se začali vracet teprve, když uslyšeli, že Němci ušekli. Němci jim všechno vzali. Pamatuji se, jak tam byly uvařeny v hanci 4 slepice, Němci brali lidem, co viděli, vše jim snědli. Přestože jsme měli hlad, báli jsme se to jíst, protože to mohli otrávit. To se často stávalo, že jídlo otrávil, aby to jedli nepřátelští vojáci, co přijdou po nich. Pak jsme postupovali na Vasilko. Nikdy jsem ani pořádku neviděla tolik padlých Němců, jako zde. Jeden vedle druhého, to se jen modalo. Oni tam ale také připravili léčku. Otrávilí lihovar; jak vojáci byli unavení, nevyspali, ochutnali to a 500 museli odvézt do nemocnice a některů tam zemřeli. Od té doby za celých ty dva roky jsem se bála vrátit, co jsem našla. I kdybych měla sebevětší hlad, tak jsem nic nevrála, i kdybych na to měla sebevětší chuť. Němci tam byli silně opevnění. Dvě děvčata z Kijeva nám řekla, že nám ukáží cestu, kam Němci ušekli. Sedla na tank, jedné to hned uteklo rukou, jak Němci

po nich stříleli, ještě dnes žije v Kijevě. Ty hol-
 ky zavedly však naše vojáky tam, kde mohli
 Němce pobít a zajat, abychom mohli postupo-
 vat dál. Postupovali jsme za stálého bombardo-
 vání Němci, dál na Bílou Cerekev. To už byla
 zima, sněhu po kolena, při vzetí Cerekve bylo
 mnoho padlých. V Cerekvi byli 2 roky Němci.
 Lidé tam neměli co jíst, neměli cukr, nic. Po
 dva roky neviděli cukr, přestože tam byl cukrovar.
 Ten obsadili Němci, dali tam svého strážného. Na-
 ši zastřelili strážného a dali lidem cukr. Obyva-
 telé nevěděli, co by nám zato dali, sami nemě-
 li ale nic. V Rusku jsou takoví lidé, že i
 když nemají sami co jíst, druhému dají.
 Sem tam i slepici nám donesli. Měla jsem zrov-
 na chřipku, ale nemohla jsem sehnat pomoc,
 protože jsem věděla, že naši lékaři nemají čas,
 museli řešat ruce, nohy... nemocnice i 100 km
 daleko, první pomoc v linii, někde ve škole
 nebo tak. Spalo se na slámě, která byla plná
 vši od Němců, kteří v ní ještě před chvílí leželi.
 Němci byli za řekou za Cerekvi opevněni. Naši

průzkumníci přeplavali řeku, Němci je nepoznali, protože Rusové měli uniformy do šeda, kdežto naši vojáci do zelena, podobně německým uniformám. Němci se ptali: „Deutsch?“ Naši odpovídali: „Deutsch, Deutsch.“ Tak je nechali jít dál. Němce, kteří strážili most zabilí a tak jsme mohli přejít sepere řeku. Pak jsme jeli na Dněpr. Tam byli Němci opevněni a hodně našich vojáků padlo, než jsme Dněpr vrazili. V noci po tmě na autech, napěchováni jako hřebíky, jsme překročili Dněpr po narychlo zbudovaném mostě. Most byl tak úzký, že kdyby auto jen trošku sjelo, tak jsme byli utopeni. Na druhém břehu byl jen nepatrný majáček, jinak by Němci mohli pozorovat, co se děje. Měla jsem oči upřeny jen na ten majáček se strachem, kdy už tam dojedeme. K ránu začal útok. Němce jsme hnali. Často jsme přišli navečer do vesnice, nasedli na auta a jeli celou noc při 35 i 40 st. mraku, na odkrytých autech. Jak jsem slexla z auta, nemohla jsem pohnout nohama, jak jsem byla promrzlá. Nejen já, ale všichni. Musela

jsem ale hned natahoval linku, telefonní
 dráty. Jedna s bubnem na rameně usíkala,
 druhá to narovnávala a honem navazoval
 spojení. Tak to bylo stále. Dostali jsme roz-
 kaz k odchodu, zase smotávat linky a dávat
 na auta. Vojáci byli již tak unavení, že
 pěchota, která šla před námi, že kam kte-
 rý padl, tam na sněhu spal. Hladoví, una-
 vení, nepřevlečení. Tak jsme jezdili po Ukra-
 jině, chalupy krásné, katolík nebylo čím,
 obyvatelstvo řádné, tak jsme musili jen pře-
 sedět do rána a podřimovat. Bylo nás hodně,
 takže se nás do takové chalupy vešlo 30 - 40.
 Byla jsem ráda, že jsem si mohla v koutku
 někde sednout a trošku si odpočinout. A za chví-
 li rozkaz: „Postupovat dál!“ A tak jsme postu-
 povali stále až na Duklu. Mě po roce přiděli-
 li do šifrovacího oddělení. Když byli kluci na-
 bití, teprve potom se musela brát rezerva. A
 kolikrát jsme musili dělat i za dva. Pama-
 tuji se, jak jsem musila dělat 48 hodin, nespát.
 Musila jsem dělat svoji práci a musila jsem

jít také opravovat postrhané linky. Míny posu-
 haly dráty, takže jsem musila vzít kleště a le-
 kát a nejenom já, ale každá, na kterou přišla řa-
 da, která byla trošku volná, v noci, v lese, v dědi-
 ně. Na šifrovacím oddělení jsem přijímala šifrova-
 né zprávy. Např. večer jsme přijeli do nějaké dědiny,
 kde jsme se rozmístili. Plát byl tam, ten byl tam
 a tam, spojovací četa jinde, dělostřelectvo jinde. Roz-
 kazy dávali Rusové našim velitelům, přebranou
 zprávu jsem musila doručit. Byly jsme dvě; jedna
 xapisovala a druhá okamžitě musila zprávu pře-
 dat. Nepočítalo se, že ženy budou v armádě, tak
 nám dali boty osmičky a my jsme měly nohy
 pětky, bláta po kolena. Když jsem šla v noci
 s telefonogramem, xůstala mi holinka v blátě.
 Když jsem vytahovala botu, zase druhá mi uvíz-
 la v blátě. Nemala jsem tu dědinu, nemala jsem
 ten barák, ale musila jsem to najít a dodat ve-
 liteli Poobodovi. Tak to chodilo stále, protože na
 Ukrajině je veliké bláto. Po příchodu léta jsme se
 již měli lépe. Spalo se většinou pod širým nebem.
 Po příchodu na Duklu, večer jsme tam vnikli do lesa,

aby nás nepřorozovali Němci. Nic. Bylo licho.
 Celý den jsme jeli, jídlo jsme neměli. Hlásili, že
 nám dovezli jídlo. Chleba. Já a ještě jedna kamarád-
 ka jsme se nabídly, že dojdeme pro jídlo. Chleba byl
 ve tvaru cihly. Šly jsme dolů po svahu tak asi 2 km,
 protože mosocyklista nám jídlo nemohl nahoru do-
 pravit. Vojáci byli všude schováni v bunkrech, pro-
 tože začali Němci ostřelovat a minomety, a kulo-
 mety, a tanky. Jak se někdo v lesa ukázal, tak
 už dostal. Ale my jsme měly hlad, tak jsme tam
 musely jít. Došla jsem šťastně, ale miny a kulky
 nám svištěly okolo hlavy. Tentokrát jsem se ne-
 bála, abych řekla pravdu. Vrály jsme chleba, já
 jsem vzala dva na ruku, ona také dva a vrace-
 ly jsme se zpět. Vojáci, schováni v zákopech
 na nás křičeli: „Co se tady couráte, k vůli vám
 pobijí i nás.“ Co jsme ale měly dělat, když
 jsme musely jít. Když jsem přišla na kopeček,
 zakopla jsem, chleba mi vypadl v ruky a kv-
 sálek se zase v toho příkrého kopce. Tak jsem
 musela pro ten chleba zase dolů a donesla
 jsem jej šťastně nahoru. Sedly jsme si na

bunkru a začaly jej jíst. Velitel nám povídal: „Talexte dovnitř. My ne, že ať to sníme.“ Teď švihla jedna mina a kluk, který seděl vedle nás dostal rovnou do břicha, to ho rozměslo na kousky a maso z něho bylo po stromech. Chleba mi vyletěl z ruky a tlak vzduchu mne po hlavě hodil do bunkru. Strachy jsme až do večera nevyběhly ven.

Naši se bili o Duklu a já jsem byla u štábu v kančkové brigádě jako velitel telefonní ústředny, takže jsem už linky nemusila chodit natahovat, jenom jsem přepínala a spojovala. To už jsem se měla trochu lépe. Ale někdy jsem také musila, když nebyl nikdo jiný. Naši šli do lesa na Duklu napřed a my vradu za nimi. Tablondili jsme na pole, za polem lesík, nevěděli jsme, že jsou tam v lesíku Němci. Velitel nám řekl, že máme posbírat co tam zbylo a jít lesem nahoru, oni že jedou napřed auty. Němci nás uviděli a začali po nás prát. Shočili jsme zpět do lesa do takové rokle, kde jsme nalehli. Bylo nás tam pět. Němci

myslili, že nás všechny pobili, tak s palbou pře-
 stali. Pak jsme oklikou obešli vrch a narazili na
 ruské vojáky; prosili jsme je o vodu. Říkali, že
 nemají, protože jsme byli strašně uřícení. Až po
 10 minutách nám vodu nabídli. Sedli jsme si do
 zákopů, bylo nám zima a nad námi se sřha-
 ly miny a rbyšky padaly na nás. O půlnoci
 jsme dostali rozkaz k postupu na Duklu. Jeli
 jsme autem, ale Němci stále ještě cestu ostřelovali.
 Jedna mina padla na auto, ale neexplodovala,
 protože lidé, kteří dělali zbraně pro Němce v
 Československu i v Německu, antifašisté, nedali
 tam kolikrát rozbušku, takže vyráběli falešnou
 zbraň. V průsmyku byly tři ohromné budovy,
 byly to nějaké pevnosti se silnými zdmi, takže
 miny neprorazily zedě. Pak začali pálit do zdi
 z tanků Tiger. Jeden den rařtořili i na ty bará-
 ky. Byli raněni i mrtvi, ale jen od min, které
 vnikly okny a dveřmi, jinak zdi to neprorazilo.
 Tam jsme přiřly unavené, bylo tam plno vojáků
 k ránu, spojila se tam s námi naše druhá bri-
 gáda. Rusové nás museli zastoupit, protože na-

se tanky se musely opravit. Byly tam strašné
 boje, hrdina Tesarik tam přišel o oko. Když
 nám tam vedli jídlo, Němci to porozovali a
 každou kuchyni rozbili, takže jsme hladověli
 dva nebo tři dni. Když jsme tam přišly utrmá-
 cení, lehly jsme si na chodbu a usnuly jsme.
 Po probuzení jsme zjistily, že jsme celé pošlapa-
 né od vojáků, co tam procházeli. Tam bylo to-
 lík tak málo místa, že se dalo jenom stát a ne
 ležet. Celom jsme tam už jen 3 dny stály. I na-
 ši důstojníci od stábu při psaní papírů muse-
 li stát. Nebylo kde sednout, nebylo kde jíst,
 tolik nás tam bylo. Byl tam také sklep, tak
 do toho sklepa jsme si chodivali odpočinout.
 Tam jsme byli sedm dní obklíčeni. Nikdo ne-
 mohl vylézt pro stálovou palbu. Záchod byl
 venku. Kdo šel na záchod, kulky mu hvířda-
 ly kolem hlavy. Kdo šel po dvoře, hned po
 něm šla kulka nebo mina. To bylo na-
 šim důstojníkům podzvěle, jak je to možné.
 Naši polní četníci šli a průzkumníci jim po-
 vídali: „Prohlédněte všechny baráky.“ A právě

v budově štábu, co jsem byla, ve 4. poschodí,
 kam nikdo nešel, protože tam na poschodí
 mohl být snáze kabit, všichni se xdržovali do-
 le / - seděl Němec ještě s vysílačkou a starosta z
 Dukly, který spolupracoval s Němci. Předali je
 ruskému štábu. Pak střelba utichla. Pak naši
 mohli prorazit a my se vypravili dál. Co bo-
 jích na Slovensku jsme byli přiděleni maršá-
 lu Jeremenkovi s úkolem osvobodit Ostravu. Mno-
 ho lidí padlo, než jsme se tam dostali. Dva dni
 před koncem války hrdina P.P.P.R. Štefan Vajda
 jen vystřelil hlavu z tanku a už dostal kulku,
 protože na nějaké věži ještě seděl Němec s puš-
 kou s ostřelovačem. Lidé sem tam padali, ale
 nikdo si nevsíml proč. Potom prohlédli věž a
 našli ho tam. Kdo ukázal hlavu, Němec ho
 skosil. Na Odře měli Němci schované tanky
 v bunkrech, jen hlaveň vyčnívala. Naši je
 obklíčili, vzali jim 2 tanky ještě plné benzi-
 nu a jeli na Němce s jejich tanky a hnali
 je. Dostali jsme rozkaz překročit po mostě
 Odru. Přivexli nás k mostu auty, ale asi ně-

jakou radou se Němci dozvěděli, že přijel štáb a tak nás bombardovalo 7 letadel a současně na nás pálili Němci z druhého břehu. Oni po štábu nejvíce páslí. Zabili šoféra v kabině, ještě s jednou zdravotnicí jsme ho stačily nakrmit v kahrádce u nějaké školy. Protože jsme ho chtěli pochovat, musely jsme pak utíkat zpět pěšky příkopy podél silnice. Každou chvíli jsme ležely v blátě; 7 km trvala ta cesta, než jsme se dostaly do bezpečí.

5. května jsme vrali Ostravu. Válka končila, ale my jsme museli být dále v pohotovosti. Nejvíce mi bylo líto, když se lidé stěhovali zpět a našli domov rozbitý. Na Ukrajině sedm vesnic bylo spálených, lidé neměli kde bydlet, takže s malými dětmi si museli vykopat bunkry a museli tam na podzim bydlet. Nevím o osudu těch lidí dál, protože jsme postupovali. Ale ruští lidé jsou takoví, že každého přijmou, třeba i když budou 3 rodiny, oni se snesou a nepohádají se. Rozdělí se i o poslední kousek chleba. Byli jsme stále v pohotovosti až do 9. května. Já jsem již do Prahy nepo-

stupovala, jel jenom kdo chtěl. Byla jsem dost unavena. Povídala jsem si, že ještě Prahu uvidím.

Paraska Štoudková-Houbanová

narozena 12. 7. 1929, Veljatin, okr. Chust, UPPR

dcera dělníka

národnost ukrajinská, mat. řeč rusínská

znalost jazyků: rusky, maďarsky

Odvod: 23. 11. 1944 - Odv. komise čsl. sboru Chust

Přidělena: Velitelství osvobozeného území Chust,

výška 160 cm

Odovedena jako dobrovolník, přidělena na ošetřovnu velitelství osvobozeného území jako zdravotnická pracovnice

Z činné služby propuštěna 19. 10. 1945

Přiznána hodnost svobodníka 30. 10. 1953

Účast na bojích od odvodu do 19. 10. 1945 jako pomocná laborantka. | Trvale neschopna 30. 5. 1967 |.

Provdána - Miroslav Štoudek

4 děti

Dělnice

Bylo jich 5 dětí. Matka v 9. letech, protože otec byl bez práce, aby neumřeli hladu ji dovedla k učitelu Rusinu, který ji vzal jako služku do domácnosti. Živil ji bramborami, prala plínky, umývala nádobí. Týral ji i s manželkou, fackovali ji, dávali jí úchnout k chlebu, po kterém toužila, protože měla stále hlad. Cožom navrhl chléb do skůně s pohručkou, že kdyby jej vzala, byl by to křič. Jednou, když doma krájela pro sestřičku v nepřítomnosti matky tvrdý chléb, rajel jí nůž do dlaně a způsobil 8 cm řez. Dědeček podle tehdejšího zvyku, aby zastavil krváčení rozřemoulal v ústech kukurici a nalepil ránu. Učitel, byl-li tento člověk vůbec hoden tohoto jména, ji obvinil, že se zranila schválně, aby nemusila práť. Donutil ji, aby s tímto zraněním prala plínky a umývala nádobí. Tak sloužila celý rok a matka si 1x měsíčně chodila pro 3,50 Kčs jejího výdělku. Po roce došlo k okupaci Veljatinu Maďary, kteří požadovali u učitelů k další službě znalost jejich jazyka. Tento učitel byl propuštěn. Když se manželky jiných učitelů dozvěděly, že učitel

si nebude moci dopřát „služku“, předháněly se, aby ji získaly pro sebe, protože bývalý „zaměstnavatel“ se chlubil, jakou v ní měl pomocnici čistou, spolehlivou a na týrání si nestěhující. Tak se dostala do služby k jiné učitelšské rodině, kde ji sice také tělesně trestali, ale jinak se paní snažila naučit ji vařit, šehlit a na stravu jí dávala to, co měli ostatní členové rodiny.

L vyprávění Parasky Štoudkové

V říjnu 1944 při osvobození naší obce jsme se přihlásili - sestra, bratr a já jako patnáctiletá do čsl. armády. Po Dukelských bojích byly v armádě velké ztráty. Tehdy bylo požádáno, aby se hlásil každý občan, který chce pomoci. V tu dobu nás vstoupilo do armády 43 děvčat. Byly jsme rozděleny na různá pracoviště. Já a moje sestra jsme byly přiděleny do zdravotnictví. Nastaly pro nás chvíle těžkého výcviku, který trval tři týdny. Ve dne s puškou

v ruce, večer zdravotnická škola. Nejvíce na mne zapůsobily tři příhody, které nikdy nezapomenu a při vzpomínkách je stále a stále prožívám. Roku 1944 na jaře při odsunu židovských rodin; matky, děti, pláč, nářek, a to zacházení nacistů s nimi bylo otřesné. To druhé: První vzkita Lazaretu raněných vojáků. Tehdy jsem poprvé začala poznávat hrůzy a následky války. Jediný lékař po vzkitě, když jsem se rozplakala, poklepal mi na rameno a řekl: „Děvo, jsi mladá, dala jsi se na vojnu a musíš to vydržet. Musíš být silná. Ty těm vojákům, kteří dnes leží a jsou raněni, budeš pomáhat. A to je slovo silně, kdy si musíš uvědomit, že pomáháš, aby z nich byli zdraví lidé.“

Třetí příhoda pak byly vánoce 1944., kdy nacisté nastrátili zdánlivý klid a naši vojáci si mysleli, že si trošku odpočinou. Němci ale zaútočili na Štědrý den. Přivázeli k nám raněné a bylo jich nemálo. Mezi nimi byl i jeden 24 letý chlapec, který přišel o obě oči. Tato vzpomínka se mi nejhlouběji vryla do paměti. Tento postižený chlapec mne požádal, abych ho dovedla k vánočnímu

stroměčku a ohmatal jehličí, že už je nikdy v životě neuvidí. Dodneška každé vánoce, když roz-
řihám stromek, vzpomínám na tuto chvíli.

Devátý květen jsme oslavili v Košicích. Ale pro nás, pro vojáky, válka 9. květnem neshkončila. Nastal transport na Brahu, kde jsme vešli v nákladních vagonech mnoho raněných a postižených vojáků. Do Bravy jsme přijeli až 26. května a byly jsme rozděleny do různých nemocnic a ústavů. Tam teprve pro nás nastal uob-
něnější život a sloužily jsme jako civilní sestry a ne jako dřívě osmačtyřicítky a vůbec jsme se nevyspaly. Teprve po příjezdu do Bravy jsme hledaly, kde se který známý objeví. Tam jsme uviděly jedno děvče bez nohy, raněnou, s druhou jsme se sešly a byla postižena jinou nemocí. Většina děvčat to utrpěno, tu žimů a hlad pocítla teprve v Braxe, kde byla část děvčat nemocná. Se svým bratrem Ivanem jsem se už nikdy nesešla. Nevíme, v kterém místě padl."

Dodávám, že u některých se projevíly následky

válečného utrpení hned, u jiných později. Také
 Paraska Štoudková, již byla přimáána hodnost
 svobodníka, byla u vojenského svazku v roce 1967
 definitivně propuštěna pro trvalou neschopnost.
 Tím více musíme obdivovat životní optimismus
 této dělnice n. p. Melra, členky K P Č, kterým
 se dovede přemést přes nemalé překážky. Kromě
 péče o rodinu vykonává řadu veřejných funkcí,
 např. v Čsl. červeném kříži, kde jako instruktor-
 ka vyškolila již stovky žáků LD P na Marscově
 ulici. V českém svazu žen zastupuje na Okresním
 výboře Drnovice a Doubravici nad Svítavou. Dále
 pracuje v místním výboru i okresním výboru Pra-
 hu protifašistických bojovníků.

Prospěšná politicko - společenská činnost naší
 občanky byla již mnohokrát oceněna různými
 formami uznání. Úctou vzbuzuje zejména její
 přednášková činnost. Zejména v tomto roce by-
 la bohatá, jak o tom svědčí její zpráva pro Mi-
 rovou radu.

Zpráva Parasky Štoudkové
 pro Českou mírovou radu o besedách k 30. výročí

osvobození ČPPR Sovětskou armádou

Podílela jsem se celkem na 62 besedách. 45 jich bylo se mnou uspořádáno samostatně, 17 jsem absolvovala společně se s. Paraskou Šacherovou.

Besedy byly uspořádány na různých typech škol, v organizacích ČPPR a v PPB. Ohlas na tyto besedy byl všude neobyčejně živý a v diskusích jsem odpovídala na nejrušnější dotazy. Tyto besedy pořádané Socialistickou akademií měly značný ohlas, o čemž svědčí řada dopisů.

Neobyčejný ohlas mělo mé každé vystoupení ve školách, v řadách školní mládeže. Musila jsem však své vystoupení a vyprávění přizpůsobit věku svých posluchačů. Trochu jsem se obávala vystoupení v odborných učňovských učilištích. Byla jsem však velice mile překvapena dobrovolnou kázní těchto mladých lidí a s jakým citovým zaujetím dovedli všichni a to zdírazněji, že všichni napjatě sledovali na naprostého ticha téměř dvouhodinové vyprávění. V některých školách byla celá beseda natvá-

vána na magnetofon.

Jsem šťastna, že besedy přispěly značnou měrou k vlastenecké výchově mladých. Zejména pro novou generaci byly zaměřeny i všechny relace Čsl. rozhlasu Brno, které jsem namluvila a které budou i v budoucnu ještě znovu použity.

Kromě toho byli již roku 1974 se mnou provedeny rozhovory v městském rozhlasu v Blansku a rovněž okresní týdeník Nový život zveřejnil část mých vzpomínek, spolu s fotografiemi.

Cováním však bezprostřední styk posluchači za nejvhodnější formu své politické činnosti, i když je časově nejnáročnější! Náměna pracovních směn, náhrada pracovní doby!, protože mám lidi ráda a mohu-li povorovat, jak na ně má slova citově působí a vyvolávají v nich obdiv a úctu k naší a sovětské armádě a odpor k válce a lásku k míru, je to pro mne tou nejprěknejší odměnou.

Prdinové - parašutisté

Dne 1. října 1944 o 1 hodině v noci seskočil mexi Prd-

nicemi a Ruprechtovem na Vyškovsku 15 členný oddíl sovětských parašutistů s náčelníkem Jermak. Jeho příslušnicí byla i radistka Dina Šapovalová. Letos již pošetí od konce Velké vlastenecké války navštívila naši republiku. Letos v květnu navštívila také Blansko, kde se zúčastnila slavnostní schůzce Svazu Československo-sovětského přátelství v Městě. Dina Šapovalová prožila v našem okrese velmi strastiplnou chvíli od doby seskoků přes likvidaci štábu Jermaka až do slavného osvobození. Dina Šapovalová - Šěrbačková bydlí nyní v Kijevě. V době seskoků do naší země jí bylo 19 let.

V září navštívil naši vlast, již již po několikáté, plukovník Grigorij Arsentjevič Melnik, hrdina Sovětského svazu, nositel mnoha medailí, vyznamenaný v nejvyšším sovětském řádu, Řádem V. I. Lenina. Tento seskočil jako major 16. října 1944 u Loun jako velitel 17 členného smíšeného sovětsko-československého oddílu Jan Korina. Po strastiplném pochodu se pěti členům oddílu poslední zahynuli v boji po přistání! podařilo proniknout na Českomoravskou vysočinu a po-

sléze až na Blanensko do Dlouhé Lhoty. Tento pochod a působení oddílů na vytvoření odbojové činnosti zachytil armádní generál Ludvík Svoboda ve své knize *z Buzuluku do Prahy* v samostatné kapitole *Partyzánská odyssea*.

V Blansku bylo uspořádáno se vzácným hostem setkání s příslušníky Věřejné bezpečnosti, kterým vyprávěl o partyzánské činnosti v našem kraji a vzpomínal na své spolubojovníky a pomocníky z našeho okresu. Představitelé OO V B předali pak plukovníku Melnikovi v upomínku jako dar maketu samopalů, který je symbolem partyzánských bojů za naši svobodu.

Stálá výstava Cesta k socialismu / F 39-42

V rámci oslav 30. výročí osvobození Československa Sovětskou armádou byla v Okresním vlastivědném muzeu v Blansku otevřena stálá výstava *Cesta k socialismu - Z dějin dělnického hnutí na Blanensku*.

Hlavnostní zahájení se konalo 7. května za účas-

ti zástupců Okresního výboru K P Č, Okresního národného výboru - odboru kultury, Městského výboru K P Č, Měst N V v Blansku a velké účasti veřejnosti.

Výstava bude plnit funkci stálé expozice revolučních tradic dělnického hnutí na Blanensku a její součástí budou i exponáty blanenské umělecké litiny. Výstava ukazuje nejen minulost dělnického hnutí na Blanensku, zkratku jeho vývoje, ale vyúsťuje i do současnosti.

Výstava vznikla ve spolupráci pracovníků muzea, Měst N V a odboru kultury ON V s městskými a okresními stranickými orgány. Vlastní výstavní práce provedl brněnský a gottwaldovský podnik Drucepo podle scénáře kolektivu scénaristů vedených Josefem Škrivánkem. Výtvarné řešení navrhli Josef Kadula a Vlasta Baránková, architektonický návrh expozice je od arch. ing. Vlastimila Maxáče.

Současně se stálou výstavou Cesta k socialismu byla v místnosti pro příležitostné výstavy otevřena výstava Okresního kulturního středí-

ška pod názvem 30 let socialistického Blanska.

Májové oslavy

Hlavním heslem letošních májových oslav v Blansku bylo: „Svědomitou prací pro socialismus a míru zdravíme 30. výročí našeho osvobození Sovětskou armádou.“ Hlavními organizátory oslav pod vedením Městského výboru KPC byl Městský národní výbor a Městský výbor Národní fronty. Kromě občanů z Blanska, zúčastnili se májového průvodu občané z obcí: Dolní Lhota, Horní Lhota, Klepačov, Lažánky, Olešná-Hořice, Lébrov-Kateřina, Ivinošice, Lipůvka, Milonice, Lažany, Malá Lhota, Újezd u Černé Hory, Těchov-Obůrka, Vavřinec, Ploup, Lošůvka, Vysočany, Olomučany.

Není proto divu, že účast na oslavě 1. máje překročila všechny předšlé. | F 12, 13 |. Již po 9. hodině se začaly scházet dílčí průvody na náměstí Vítězného února. Přesně v 10⁰⁰ hod. zazněly hymny

a 17 000 účastníků manifestace mezi sebou přivítalo sportovce, kteří přinášeli z jednotlivých májových středisek do okresního města závazky, uvařené na počest 40. výročí osvobození naší vlasti Sovětskou armádou. Symbolické štafetové kolíky převzal tajemník OV NF Bohuslav Láňka, který pak předal celookresní závazek do rukou vedoucího tajemníka OV KPČ a předsedy OV NF Ludvíka Opletala. Po slavnostním projevu tajemnice Ústřední rady odborů, Drahomíry Hanžalové, následovalo defilé krojovaných složek, členů Lidových milicí a alegorických vozů. V čele průvodu vešli představitelé n. p. Města Blansko Rudý praporek páté pětiletky, který získali již dvakrát na sebou. Poté defilovali vojáci, Lidové milice, cvičenci a cvičenky připravující se na vystoupení na Československé Spartakiádě 1975. Závěr průvodu tvořilo 45 alegorických vozů průmyslových závodů, jednotlivých zemědělských družstev a organizací Národní fronty.

8. května konala se manifestace na počest 30. výročí osvobození naší vlasti Sovětskou armádou. [F 14.1]

Po položení věnce k Památníku rudoozbrojenec se
 shromáždili představitelé stranických a vládních
 orgánů blanenského okresu na tribuně u pomní-
 ku Klementa Gottwalda na náměstí Vítězného
 února. O 15. hodině v průvodu vpochozovali na
 náměstí pionýři, svazáci, spartakiádní cvičenci
 a další krojované složky, které doplňovali pracu-
 jící v blanenských závodech. Celkový počet účastní-
 ků manifestace činil 14.000 osob. Jako hosté se zú-
 častnila též tříčlenná delegace sovětských hostů
 z družebního okresu Borisoglebsk z Voroněžské
 oblasti SSSR. Hostům byly odevzdány pamětní
 medaile ÚV KPČ a ÚV NF ke 30. výročí osvoboze-
 ní. Vedoucím delegace byl člen předsednictva měst-
 ského výboru KPSČ a vedoucí redaktor okresních
 novin v Borisoglebsku Nikolaj Filipovič Čikov a
 členy byli: Nikolaj Pěpanovič Antonov, ředitel
 pedagogického institutu a předseda městského vý-
 boru Společnosti sovětsko-československého přátel-
 ství a Leonid Grigorijevič Popov, dělník boriso-
 glebského závodu a přímý účastník osvoboza-
 cích bojů o Prahu před třiceti lety.

9. května připravili svazarmovci ve spolupráci s pionýry, svazáky a Svazem protifašistických bojovníků Šlafetu bojové družby československo-sovětského přátelství, která uctila památku padlých občanů ve druhé světové válce. Tři věve Šlafety / modrá, červená a zelená / každá o 12 vozidlech, projely památná místa okresu Blansko, aby položily věnce k pomníkům. O 12. hodině se tyto tři věve spojily na náměstí Vítězného února k manifestaci.

Oslavy 58. výročí VŘSPR a Měsíce přátelství

6. listopadu byly pietním aktem položeny věnce k pomníku Rudarmejce a Klementa Gottwalda zahájeny oslavy 58. výročí VŘSPR. Tradiční slavnostní shromáždění se konalo v sále Dělnického domu, kde o dějinném významu VŘSPR promluvil vedoucí tajemník OÚ KPC Ludvík Opletal. Zahajovací den Měsíce Československo-sovětského přátelství vyvrcho-

lit manifestací občanů města s lampionovým průvodem, který zahájil u Památníku rudovar-
meje předseda Měst. N. V. Josef Kovařík. Lampio-
nový průvod byl na hřišti ČKD ukončen ohňo-
strojem.

Lávod Ās.-sovětského přátelství

14. listopadu se konala v Metři Blansko slavnostní schůze odbočky Svazu československo-sovětského přátelství. Podniku byl totiž ústředním výborem PČSP udělen čestný název a hrdý titul za dosažené hospodářské výsledky a za rozvoj masově politické práce. Jeden z nových výrobků závodu je řádkový děrovač EX 7013, který bude dodáván převážně do Sovětského svazu jako periferní jednotka k samočinným počítačům.

Odbočka PČSP dosahuje velmi dobrých výsledků. Má 1311 členů a pravidelně připravuje besedy o sovětské vědě a technice.

Lávazak n. p. Metra Blansko

na počest 30. výročí osvobození

Pracující Metry splnili závazek k 30. výročí osvobození naší vlasti Sovětskou armádou. V pořadovných termínech zajistili dodávky pro PPR a ostatní vládou sledované akce pro KAMAL, Angaru, tranzitní plynovod, elektrárny Dělmárovice, Tušimice II, Nováky IV a Vojany, petrochemii, Vodní dílo Dalešice, Čížkovice a Metro Praha.

Dodávky pro investiční výstavbu byly překročeny o 800 000 Kčs a dodání výrobků elektrické měřicí, regulační a výpočetní techniky překročilo plánovaný objem výroby o 4 milióny Kčs. Plán prodeje byl překročen o 4 milióny Kčs a odbytové úkoly pětiletého plánu byly překročeny o 100 miliónů Kčs.

Metra, jako výrobce výše uvedené techniky, se podílí významnou měrou na násobení národního hospodářství. Proto po násuvce v předvečer Svátku práce obdržela Metra již podruhé v průběhu pětiletky Rudý praporek patřící pětilet-

ky, za velmi dobré plnění všech hospodářských
i politických úkolů. 1 F 431

Posledních 30 let v ČKD Blansko

ČKD Blansko bylo založeno před více než 275 lety. Mohlo by se proto zdát, že epocha posledních 30 let bude zanedbatelná. Právě však naopak. Období od roku 1945, kdy byl podnik znárodněn a stal se majetkem těch, kteří jej po staletí tvořili, je nejslavnějším a nejbohatším. Vždyť na dvojnásobných výrobních plochách a s dvojnásobným počtem zaměstnanců se zvýšil objem výroby v těchto třiceti letech 25x!

Československo je kolébkou Kaplanovy turbíny a pracovníci ČKD vyvinuli tyto turbíny až pro extrémní spády 80 metrů. Dokladem toho je více než 10 let bezporuchově pracujících vysokotlakých desetilopatových turbín v elektrárně Čelík a obrovské Kaplanovy turbíny, dodané do Brazílie pro vodní elektrárny Bariri, Itiling, Cachoeira Dowrad a Promissao, s oběžnými koly o průměru 740 cm.

Od roku 1945 vyrobili v ČKD 135 Kaplanových turbín. Rovněž ve výrobě Francisových turbín dosáhli výborných výsledků, jež dokumentuje v Koreji elektrárna Kange se spádem 430 metrů nebo turbíny v Pakistanu v elektrárně Mangla. Za uplynulých 30 let vyrobilo ČKD 138 Francisových a Peltonových turbín. Peltonovy turbíny s přečerpávacím zařízením pracují v elektrárně Belmeken v Bulharské lidové republice, v Polsku v elektrárně Solina a Łydowo a v Łarnowicz, v Německé demokratické republice v elektrárně Markensbach. U nás jsou instalovány v Liptovské Maři. Moderní Peltonova turbína s vertikálním šestidýzovým soustrojím, vyrábí proud od roku 1974 v Bulharsku v elektrárně Lestrimo.

Kromě turbín vyrábí ČKD obráběcí stroje, které vyrábí do třiceti zemí. Jsou to svislé karuselové soustruhy, dvou i jedno stojanové se schopností obrábět dílce až 15 metrové o váze 300 tun i více. Tyto univerzální stroje je možno vybavit numerickým řízením i automatickou výměnou nástrojů. Stroje jsou vysoce výkonné

a splňují veškeré požadavky moderní technologie obrábění.

Dalšími výrobními obory jsou kulové uzávěry pro zemní plyn, 1F 441 dále stroje na opracování kamene, jako rámové a kotoučové pily a brusky na kámen. Tyto výrobky jsou stále více řádány hlavně na trzích členských států Rady vzájemné hospodářské pomoci.

Samosvatnou kapitolu ve výrobním programu podniku tvoří vodní dílo Dalešice.

ČKD Blansko pro Dalešice

Dynamický rozvoj našeho národního hospodářství je závislý na výstavbě nových energetických kapacit. Měří tím, kdo plní tyto náročné úkoly je i náš národní podnik ČKD Blansko. Veliké úsilí dělníků a techniků v podniku se stalo nedílnou součástí vývoje od prvních Kaplanových turbín až k dnešním reverzibilním soustrojím vysokých technických parametrů. Předem pozornosti v jubilejním roce 1975 by-

la výstavba přečerpávací elektrárny Dalešice, která má z energetického hlediska mimořádný celostátní význam. Jsme proto jako občané města hrdi na to, že ČKD Blansko je dodavatelem technologických zařízení skutečně špičkových světových parametrů pro elektrárnu Dalešice. |F 46| Jedná se o dodání 4 reverzních Francisových turbin. Každé z oběžných kol reverzního soustrojí má průměr 6 metrů. Tento unikátní výrobek nebyl dosud v ČKD vyráběn. Rozměrnost a váha nově projektovaných strojů je 85 tun a vyžádala si nové provozní prostory, jako výstavbu nové strojírnské haly vybavené dostatečnými zvedacími prostředky a prostory pro dílenskou montáž těchto těžkých obrů |F 45|.

Z předcházejících dvou kapitol jistě dostatečně vyplývá, jakým významným činitelem je ČKD Blansko pro hospodářský i politický život naší republiky. Zaslouží si proto i v naší městské kronice v tomto jubilejním roce 30. výročí osvobození naší vlasti Sovětskou armádou chronologicky sestavený přehled všech významných,

počet a titulů, v něhož je zřejmo, jak veliký význam přikládá K. S. Č., vláda i odbory našemu podnikovi a jak po zásluze oceňují práci všech zaměstnanců.

Přehled všech vyznamenání ČKD Blansko na období 1958 až 1975

- 1958 Řád práce
Zlatá medaile a velká cena Expo 58 Brusel
za oběžné kolo Kaplanovy turbíny Orlik
- 1959 Medaile za 10 let budovatelské práce v okrese
Blansko
- 1961 Vyznamenání Za zásluhy o výstavbu
Rudý praporek vlády Korejské lidové demokratické republiky
- 1964 Titul Podnik 20. výročí Slovenského národného
povstání
- 1967 Řád Rudého praporek práce ve zlatě Bulharské lidové republiky
- 1968 Řád republiky
- 1969 Zlatá medaile Brněnských výstavních veletr-

hů na kulový uzavěr pro zemní plyn

- 1970 Zlatá medaile Brněnských výstavních veletrhů
na rotor pětistupňového akumulčního čerpadla
Belmeken
Diplom vlády a Ústřední rady odborů k 25. výro-
čí osvobození ČSSR Sovětskou armádou.
- 1971 Podnik 25. výročí osvobození ČSSR
- 1972 Zlatá medaile Brněnských výstavních veletrhů na
oběžné kolo Kaplanovy turbíny
Titul Podnik 50. výročí vzniku KSČ
- 1973 Čestná plaketa Ústřední rady odborů k 25. výročí Vř-
tářského února
Titul Podnik VIII. všodborového sjezdu
Vybráno pro ČID - registrace v indexu nejlepších
československých výrobků - kulový uzavěr na plyn
Js 1 400 a jedno stojanový svistý soustruh SKJ 25-50 NC
- 1974 Zlatá medaile Brněnských výstavních veletrhů
na oběžné kolo reverzní diagonální turbíny
8 DR 35

Kromě těchto vypsaných vyxnamení obdržel
národní podnik ČKD Blansko 3x Rudý prapor
vlády a Ústřední rady odborů a od roku 1969 jej

má v kralém dřívěni, 14x Rudý prapor ministerstva a Ústředního výboru odborových svazů a 3x Rudý prapor GR Škoda Plzeň.

70 let městem

Pod číslem jednací 7209 s datem 22. března 1905 byl doručen představenstvou Blanska tento přípis:

Hlavněmu představenstvou města Blanska - královskému velectěnému purkmistra Karla Jeřka.

Jeho císařské a královské apoštolské veličenstvo ráčilo rozhodnutím ze dne 15. února 1905 městy Blansko na město nejmilostivěji povýšiti.

Tuto skutečnost vyjadrila honosná pamětní deska, která je umístěna v přístěží uvnitř radnice a na níž čteme:

Nejvyšším rozhodnutím ze dne 15. února 1905 byl městy Blansko povýšen na město, když byli starostou Karel Jeřek, radními Zdeněk Klíma, Antonín Ledlák, Ed. Loboška, Alois Šarha, Dr. Rudolf Zák a členy výboru: Arnošt Dvořák, Vladimír Hason, Alois Hoffmann, František Charvát, Richard

Jezek, Martin Kala, Antonin Klíma, Vincenc Kotas,
Mich. Kráčmar, Jan Marek, Florian Martinek,
Adolf Maška, Dr Hugo Minařík, Leopold Morá-
vek, Vincenc Nejechlebs, Metoděj Vladík, Rudolf
Vodička, František Vykydal.

V době povýšení na město mělo Blansko 417
domů včetně podnikových a úředních budov
s 3 350 obyvateli. Je jistě zajímavým faktem, že
asi 700 obyvatel neumělo ani číst ani psát.

Povýšení na město se Blansku dostalo po lé-
mě 800 leté existenci.

Dnes, kdy vzpomínáme 70 let trvání Blanska
jako města, věnujme tyto řádky perspektivě jeho
dalšího urbanistického vývoje:

Urbanistická přestavba našeho okresního města je
velmi obtížnou záležitostí. Geografické podmínky,
zejména morfologie terénu omezovaly již v minu-
losti další rozvoj. Struktura města se utvářela
tak, že výrobní závody se lokalizovaly do bez-
prostřední blízkosti železniční dopravy, do ú-
dolí Svítavy a Punkvy, kde došlo k nadměrné
územní koncentraci. Zároveň se tím zamexi-

lo možnosti rozšiřování městského centra, které již dávno svou kapacitou přestalo stačit rychlému rozvoji Blanska. Tak docházelo k rodinné výstavbě občanů města v blízkých obcích. Dnes spádovost je tak intenzivní, že obce začínají organicky růst s městem v „Malý městský region“. Z toho vyplývají i další perspektivy jako např. zlepšení společensko-kulturních podmínek jaké skýtá město.

V současné době se dokončuje výstavba sídliště Lever II s 697 bytovými jednotkami a připravuje se výstavba sídliště Lever III s 308 byty. | F 1, 2, 3 | V sídlištích budou dvě mateřské školy s celkovou kapacitou 150 dětí, jele s kapacitou 20 + 35 dětí, devatenáctistupňová LDŽ a velké distribuční středisko se službami. V sídlišti Podlesí, nad bývalou vilou továrníka Lochora, se staví 200 bytových jednotek a prodejna potravin. Na Starém Blansku se připravuje výstavba 109 rodinných domků, prodejna potravin, nová restaurace, mateřská škola pro 30 dětí a výstavba průmyslové zóny mezi tratí a silnicí na Olešnou.

Další výstavbou má být sídliště Písečná s 1721 byty, z toho 105 v rodinných domech, se třemi jeslemi, třemi mateřskými školami, LDŮ se 27 třídami, s 1200 m² prodejních ploch, restaurací, kulturním zařízením, službami obyvatelstvu, poštou, spojitelnou, hromadnými garážemi.

Pro výstavbu rodinných domků se uvažuje se sídlištěm ve Lborovicích 1453 bytů v rod. domech, 196 v obytných domech / s potřebnými prodejny, restaurací, mateřskou školou a jeslemi a společenským střediskem.

Pouběžně se sídlištní výstavbou a rozšiřováním města se také musí řešit vnitřní urbanistické problémy ve staré části města tj. realizovat napočatou přestavbu centra a nejstarších ulic. V koncepci rozvoje města a jeho okolí se počítá kvůli zlepšení životního prostředí také s přeložením slévárny rávodu Adast Blansko do roku 1985 z jádra města na příhodnější místo. V centru města mají v sedmi pětiletce vyrost nové objekty, jako okresní dům osvěty s knihovnou, divadelním sálem, novým ki-

nem, lidovou školou umění a další administrativní budovy i obchodní domy.

Pokud se týká dopravy připravuje se řešení, jež počítá se zavedením tří místních autobusových linek s napojením na Dolní a Horní Lhotu, Olešnou-Hořice, Těchov s Obůrkou, Laňánky, Klepačov a Olomučany.

Po dobudování rekreační oblasti Palava, s jejíž výstavbou bylo započato v roce 1970, bude získán areál pro letní i zimní rekreaci jak místních občanů a účastníků volného cestovního ruchu, tak i pro návštěvníky našeho města a Moravského krasu. Výstavba je rozvržena do roku 1983. V současné době byla vybudována parkoviště F9, 10 a další hygienická zařízení. Je připraveno řešení, aby areál byl využit i pro pěstování zimních sportů.

Další rekreační oblastí, navazující na rekreační oblast Palava, budou Češkovice s autokempem, k němuž bude příjezd po staré cestě Blansko-Obůrka.

Výhodné terenní a zejména klimatické pod-

mínky předurčily Hořice hlavně pro zimní rekreaci, která má již dlouholetou tradici. V projektované studii na řízení rekreační oblasti Hořice se počítá s vybudováním ubytovacích kapacit a dalších zařízení. Pro nejkratší spojení Blanska s Hořicemi je plánována lanovka. V projektu se počítá se sáňkařskou dráhou, sjezdovkou a sjezdovkou v umělé hmoty.

Zda se tyto plány uskuteční, bude záležet především na tom, jak se přičiníme o vytvoření společných zdrojů, aby naše národní hospodářství si mohlo dovolit vybudovat taková nákladná zařízení, která mají zpříjemnit náš život.

Plnění celoměstského závazku na počest 30. výročí osvobození

5. května se konalo v LK ČKD v Dělnickém domě mimořádné zasedání Městského národního výboru a Městského výboru Komunistické strany Československa na počest 30. výročí osvobození. Zde byly předány zasloužilým občanům vyznamená-

ni a čestná uznání.

Místopředseda ONV Miloš Bacík převzal čestné hlášení o splnění celoměstského závazku ke Dni osvobození naší vlasti Sovětskou armádou. Tento závazek byl oproti původnímu termínu, jímž byl 9. květen splněn již k Svátku práce takto:

Akce L - investiční	3 860 000 Kčs	3 865 000 Kčs
neinvestiční	1 500 000 Kčs	1 916 000 Kčs
Údržba	410 000 Kčs	546 000 Kčs
Dokončené projektové práce a akce cizí	306 000 Kčs	642 000 Kčs
Uvedené úkoly podloženy závazkem brigádnických hodin	160 000 hodin	172 664 hodin
Na úseku odpadových surovin plán /1.1. - 1.5. 1975/	326 500 kg	326 500 kg

Hospodaření MěstNV a jeho podřízených organizací

Poslední rok pětiletky byl splněn úspěšně, neboť

byl splněn přibližně rozpočet Měst. NV a také akce Z byly maximálně plněny. Byla vytvořena hodnota díla v celkové částce 13 985 000 Kčs při finančních nákladech 9 100 000 Kčs. V jednotlivých odvětvích byly vytvořeny hodnoty:

odvětví	hodnota díla Kčs	fin. náklad Kčs	odpracováno brig. hodin	lj. v Kčs
doprava	2 698 000	1 594 000	11 341	1 104 000
obchod a cest. ruch	2 063 000	1 163 000	8 547	900 000
komunální služby	7 401 000	4 938 000	16 103	2 103 000
zdravotnictví	484 000	249 000	5 661	232 000
školařství a kultura	1 050 000	928 100	2 187	122 000
léčebnictví	300 000	228 000	1 170	72 000
celkem	13 993 000	9 100 000	45 009	4 893 000

Na neinvestiční činnosti bylo odpracováno 392 328 hodin.

Bylo vydáno na:

stavebnictví	9 084 000 Kčs
dopravu	60 000 Kčs
vnitřní správa sborů pro obč. záležitosti	75 000 Kčs
místní hospodářství	20 658 000 Kčs
pokladní správa	46 000 Kčs

mateřské školy	1 274 000 Kčs
nákladní devítileté školy a škol. družiny	785 000 Kčs
roděštní škola	30 000 Kčs
školní potřeby	77 000 Kčs
školní jídelny	1 762 000 Kčs
Lidová škola umění	193 000 Kčs
kultura	1 772 000 Kčs
práce a sociální věci	324 000 Kčs
kompletní bytová výstavba	1 008 000 Kčs
vnitřní správa	1 259 000 Kčs
<u>úhrnem</u>	<u>38 407 000 Kčs</u>

Plnění akcí „I“

Akce	hodnota díla	náklad	zdarma odpracováno
Úpravy ulice Pražská	1 330 000	933 000	397 000
Úprava ulice Tylovy	40 000	27 000	13 000
Úprava ul. Jiráskova	123 000	50 000	73 000
Úprava Čižní ulice	30 000	13 000	17 000
Komunikace ul. Vrchlického	158 000	43 000	115 000
Chodníky střed města	351 000	218 000	133 000
Komunikace ul. B. Němcové	150 000	45 000	105 000

Stanice autobusů Bavorská	320 000	102 000	218 000
Úpravy ul. Krátkovského	196 000	143 000	53 000
Stánek zeleniny Palackého	180 000	73 000	107 000
Rekreační oblast Salava	1 183 000	933 000	250 000
Distribuční jedn. Podlesí	150 000	45 000	105 000
Kavárna-cukrárna Palackého / F 28 /	550 000	369 000	181 000
Věřejné osvětlení Poříčí	200 000	139 000	61 000
Úpravy ul. Žalčovského	101 000	65 000	36 000
Věřejné osvětlení Erbenova ul.	115 000	73 000	42 000
Service Benzina / F 29 /	1 090 000	693 000	397 000
Terénní úpravy pod hřbitovem	500 000	306 000	194 000
Olynovody	80 000	55 000	25 000
Inženýrské síť vinárny Lypka	250 000	75 000	175 000
Věřejné osvětlení Dolní Salava	50 000	50 000	-
Krycí lázně / F 21 - 24 /	5 000 000	3 186 000	1 814 000
Zdravotnické stře. Mahenova ul.	125 000	103 000	22 000
Minijesle / F 11 /	356 000	146 000	210 000
Liň tradic	900 000	814 000	86 000
Mateřská škola / F 4 /	150 000	115 000	35 000
Šatny Spartaku ČKD	300 000	228 000	72 000
Celkem	13 978 000	9 042 000	4 936 000

Zamyslíme-li se nad těmito čísly, vyčteme z nich jednak kolik pozornosti věnuje Měst NV jednotlivým odvětvím a jak plní sliby dané občanům pro volební údobí. Za těmito údaji se však skrývá zejména oddanost občanů socialistickému zřízení. Za suchými čísly vidíme nadšení a obětavost, kterou občané města projevili právě v jubilejním roce osvobození naší vlasti Sovětskou armádou ve zvýšené míře.

Uvedené tabulky nejsou jen statistickými daty, ale ukazují vysoký kladný postoj občanů a jejich oddanost svému krásnému městu, jeho prozíravému vedení, Komunistické straně Československa a vládě republiky.

437 337 hodin dobrovolně a zdarma odpracovaných představuje v korunách částku téměř 5 milionů. Tento příspěvek pro dobro společného žití, tento dar rukou a srdcí je nejlepší odpovědí všem pochybovačům a nepřátelům socialismu a nejpádnejsím důkazem lásky k socialistické vlasti.

Celkové příjmy v roce 1975 činily	39 206 056, 22 Kčs
Celkové výdaje	38 406 806, 79 Kčs
Převaha příjmů nad výdaji	799 249, 43 Kčs

Tato čísla potvrzují, že i když rok 1975 kladl zvýšené požadavky na finanční prostředky, Měst NV hospodařil zodpovědně a uvážlivě a znovu se potvrdila skutečnost, že vedení města je v dobrých rukou.

Řízení kulturního a rekreačního zařízení

V roce 1975 bylo zřízeno jako příspěvková organizace Kulturní a rekreační zařízení /KRL/ při Měst NV v Blansku. K zajištění činnosti přispěl Měst NV částkou 502 000 Kčs. Úkolem této příspěvkové organizace zajišťuje 25 pracovníků - část z nich byla přeřazena delimitací od Okresního kulturního střediska /zaměstnanci zimního stadionu v počtu 5 osob a delimitací od Technické správy přeřazen hraniční z přeřady/.

Pracovními objekty KRL jsou: retenční nádrž Pavla, letní koupaliště, zimní stadion a krytý lázně. Do pracovní náplně patří také propagace a rozhlasové okénko, jež pod hlavičkou KRL nahájilo svoji práci 4. listopadu.

Symfonický orchestr

Symfonický orchestr pokračoval zdárně ve své kulturní činnosti jednak při zahájení blanenské kulturní zimy samostatným koncertem, dále provedl kulturní akce k 30. výročí v Olomučanech, Rájci-Jestřebí, při okresních pěveckých slavnostech v Boskovicích i při jiných příležitostech pod vedením osvědčeného dirigenta, nasloužilého pracovníka, Jindřicha Dryšla.

Dechová hudba

Dechová hudba, rovněž pod vedením Jindřicha Dryšla, jen malou část svých vystoupení provedla za úplatu. Brigádnicky však odehrála 1 950 hodin. Účinkovala takto při turnaji stolního tenisu, při akcích Svazu žen, v rámci květnových oslav, při slavnostních zasedáních Měst NV, při otevření Lině Bradic, při pokládání věnců u památníku Rudarmejce, u pomníku Klementa Gottwalda, při okresní Spartakiádě, při kulturním progra-

mu pořádáním pro důchodce atp.

Městské kino

Během roku bylo uspořádáno 861 filmových představení, která navštívilo 162 281 osob. Průměrná návštěva na jednom představení činila 188 diváků.

Kino bylo však využito i k význačným politickým akcím, jakými byly: Beseda s branci, slavnostní zasedání občanských výborů, oslavy narození V. I. Lenina, oslavy založení Cionyjské organizace, oslavy 30. výročí osvobození naší vlasti Lověšskou armádou. Pro školy byly promítány filmy v měsíci ČJPP.

Přehled podniků místního hospodářství v Blansku dle stavu k 31. 12. 1975

Zkratka OPKS = Oblastní podnik komunálních služeb

Zkratka VD = Výrobní družstvo

Zkratka TPL = Technické služby

UNIVA = Univa, okresní průmyslový podnik		
Autolaxi Beněnská		OPKF
Čištění oděvů / sběrna / nám. Svobody, sídliště		OPKF
Čištění oděvů Dukelská 8		OPKF
Dezinfekce - dezinfekce nám. Svobody		OPKF
Fotoslužba Dukelská 32		OPKF
Holičství a kadeřnictví nám. Svobody / pánské / š. Rudé armády Leoše Janáčka Žanklovo nám. / dámské / nám. Svobody 8 / dětské /		OPKF
Inzerční služby nám. Svobody		OPKF
Kosmetika nám. Svobody 4		OPKF
Lepení podlah, kladení parket nám. Svobody 8		OPKF
Malířství a natěračství nám. Svobody 8		OPKF
Modistství Leninova 15		OPKF
Autoopravy		Univa
Opravy brašnářských a sedlářských výrobků nám. Svobody		OPKF
Opravy bytového fondu nám. Svobody 8		OPKF
Instalatéřství Mlýnská 2		OPKF
Ohyboinstalace nám. Svobody 8		OPKF

Sklenářství		Univa
opravy topení - zámečnictví	Mlýnská	OPK F
opravy čalounických výrobků	nám. Svobody	OPK F
opravy deštníků	nám. Svobody 8	OPK F
opravy elektrospotřebičů	Brněnská	Univa
opravy chladniček	Brněnská	Univa
opravy kožených výrobků	Dům služeb	OPK F
opravy obuvi	Dukelská 44	VD
	nám. Míru	VD
opravy oděvů a zhotovení na zakázku		
	Dům služeb Dukelská	OPK F
opravy praček a ždímaček	Brněnská	Univa
opravy punčoch	nám. Míru	VD
	Dukelská	VD
Radio-televizní služba	Rudé armády	Univa
Pedikura	nám. Svobody 15	OPK F
Pohřební služby	nám. Svobody	OPK F
braní a mandlování prádla	Lukova ul.	OPK F
propagační služby	nám. Svobody 15	OPK F
Sauna		OPK F
Záhradnictví	nám. Svobody 6	OPK F
Dámské náházkové krejčovství	Dukelská	VD

Kamenosochařství	Poříčí	V D
Klíče	nám. Svobody	OPKJ
Knihářství	nám. Svobody	OPKJ
Pánské krejčovství	Dukelská	V D
Rámování	Brněnská 17	Univa
Šití prádla	Dukelská	V D
Žehlení košil a napínání ráclon	Lukova	OPKJ
Technické služby	nám. Svobody 2	JPL

Tento abecední přehled 43 podniků místního hospodářství, výrobních družstev a jejich provozoven dokládá vzrůstající tendenci placených služeb obyvatelstvem našeho města.

Cílem pracovníků místního hospodářství a výrobních družstev zůstává i nadále další intenzivní rozvoj placených služeb obyvatelstvem se souladem mezi nabídkou a poptávkou odpovídající prudkému růstu životní úrovně. Rozšiřování a zkvalitňování služeb se neobejde bez zřízení nových provozoven. Příkladem moderního řešení bylo vytvoření areálu služeb na náměstí Svobody, který vznikl

na základě účinné spolupráce Měst NV Blansko a Okresního podniku komunálních služeb Blansko. Koncentrace jednotlivých odvětví služeb do centra města do vymezенého prostoru, ukázala se jako velmi prozíravé perspektivní řešení, které šetří čas občana-návštěvníka a přispívá k jeho dobré pohodě.

Rovněž nový areál podniku Univa, jehož výstavbu jsme v kronice města sledovali v letech 1970-1973, přispěl k spokojenosti širokého okruhu spotřebitelů dřevovýrobou, kovovýrobou a to nejžádanějšími výrobky nábytkářského průmyslu a elektrických radiátorů. Moderní autoservis i v roce 1975 poskytl široký sortiment služeb motoristům pořízením dalších moderních zařízení.

Seminář neobvyklého charakteru

6. června byl uspořádán v Dělnickém domě ČKD Blansko seminář, pod názvem Josef Hlabeš a Blansko.

Pořadatelem semináře byla základní devítiletá škola na Erbenově ulici spolu s kabinetem poli-

lické výchovy při celorávodním výboru KPČ. Akci podpořil odbor školství ONV a ČKD Blansko, návod Jiřího Dimitrova, který je patronátním podnikem zmíněné školy.

Tento seminář byl vůbec první akcí tohoto druhu pořádanou ve spolupráci školy a patronátního podniku na blanenském okrese. Byl příkladem toho, že spolupráce patronátního podniku nespočívá jako na mnoha jiných školách v zapůjčení podnikového autobusu nebo finanční podpoře.

Úvodní přednášku proslovil docent Dr. Štáhar František, ředitel Muzea dělnického hnutí v Brně. Dr. Antonín Verbík z ČPA V seznámil přítomné s obsahem zpráv a hlášení, které o Hybešově činnosti podával buržoazní policejní aparát. Citoval zejména ty Hybešovy výroky, jež byly doslovně zachyceny jako podklad pro stíhání. Další příspěvky přednesli učitelé z blanenského okresu a doplnili hlavní referáty o množství údajů z působení Josefa Hybeše na území dnešního okresu.

Ekonomický náměstek podnikového ředitele ČKD

s. Josef Šebek nastínil historii vzniku Dělnického domu, u jehož zrodu Josef Hybeš stál. Zdůraznil, že se sto let starých Hybešových myšlenek jsou mnohé ještě dnes aktuální, zejména jeho myšlenky o formování socialistického člověka a o práci s mládeží. Jsou totiž neobyčejně ideologicky závazné a poplatné tomu, co Hybeš v práci propagoval a budoval. Proto Závodní klub od roku 1950 rozvíjí v dobrém slova smyslu posmrtný kult Josefa Hybeše.

Tento dobře organizovaný a připravený seminář se stal jak 24 účastníkem národního podniku ČKD, tak 54 účastníkem škol, zdrojem poznatků o Josefu Hybešovi i zdrojem poznatků o jeho vztahu ke okresu. Vedoucí školského odboru O N V s. Josef Novák vyslovil přání, aby výsledky semináře přispěly ke rozšíření revolučních tradic zejména tam, kde Hybeš působil a podnítily učitele k založení regionálních kroužků.

V závěrečném projevu tajemníka O V K P Č s. Oldřich Novotný, vyvedl osobnost Josefa Hy-

beš jako agitátora politicko-výchovné práce. Hybeš vytvořel teorii mexinárodního dělnického hnutí. Pochopil na přelomu století, že úspěch spočívá v organizovanosti strany. Někdy nerradil sebe ani zájmy dělnické třídy.

U příležitosti pořádání semináře byl veřejnosti předán do užívání nově upravený areál před Závodním klubem s reinstalovanou zvětšeninou busty Josefa Hybeše, jejímž autorem je akademický sochař Antonín Plejškál. Busta byla odlita slevači ČKD Blansko. Původní busta byla darována patronátní škole, kde byla instalována u příležitosti slavnostního zahájení nového školního roku.

Mexinárodní den ženy

Tak jako každoročně byly u příležitosti MDŽ přijímány veřejnými a politickými představiteli našeho života. Letos byly oslavy Mexinárodního dne spojeny s Mexinárodním rokem ře-

ny, na nějž byl rok 1975 vyhlášen. Rok ženy i MDŽ staly se tak příležitostí projevit úctu a díky ženám, které svou vzornou činností na pracovištích přispívají k plnění úkolů. Mnohé byly vyhodnoceny jako obětavé funkcionářky společenských organizací nebo národních výborů. U předsedy vlády ČSR Josefa Korčáka blanenský okres reprezentovala blanenská občanka Hlona Lorková, předsedkyně Okresního výboru Českého svazu žen. K předsedovi Krajského národních výboru byla pozvána Jaraska Šachrová, nadpraporčice 1. čs. armádního sboru, která bojovala u Bukuluku a u Ostravě /viz samostatnou kapitolu v této kronice v. 1975/ a Marie Havelková, tajemnice OV ČSL.

Televizní hra o Karlu Kyzlinkovi

Hlavní redakce dramatického vysílání Československé televize Praha připravila hru o životě a díle našeho občana Karla Kyzlinka /odkazuje na minulý rok, kronika roku 1974, kapitola

„Karel Kyzlink 65 letý“ I, s názvem Magnetická luneta. Tato původní televizní hra napsal Roman Ráň a byla zařazena do cyklu „Velké postavy naší minulosti i současnosti.“

Hlavní roli hrdiny socialistické práce, Karla Kyzlinka, vytvořil národní umělec Bohuš Láhorský a manželku Karla Kyzlinka, herečka Lída Plachá. Magnetická luneta byla vysílána 27. února ve 20 hod. Hra měla u diváků velký ohlas, neboť pravdivou formou seznámila milióny občanů naší vlasti se zásluhami našeho brusiče, klepšovatele a vynálezce. Hra věrně zobrazila jeho neukrotnou aktivitu a iniciativu, jeho chuť do práce navzdory věku. Cituji, co napsal o hře tisk: „Hra vypráví prostě o poctivém, krásném člověku, který nemyslel nikdy na své osobní blaho, na nějaké užívání života, ale vědycky jen na svou věc a v ní nacházel své největší štěstí. zcela samozřejmě, kamarádsky a soudružsky se vědycky choval Karel Kyzlink k ostatním a zejména k mladým. Národní umělec Bohuš Láhorský postihl právě tu lidskou moudrost i pracovní forsel - tu všeobsáh-

low, upřímnou a hlubokou samoreflexivnost, jakou nemůže ryzi člověk jen tak předstírat. Karel Kyxlink je tím nejhezčím hrdinou našich dnů, i když na to ani vteřinu nepomyslí, ve stisku ruky i v každém slově vám nese pravé životní štěstí bez pozlátka."

Karel Kyxlink je moudrý a vytrvalý učitel, který ve škole novátorů v blanenské Metře vychoval mnoho mistrů svého oboru, kteří své zkušenosti a svůj um předávají dál na svých pracovištích.

Okrasní spartakiáda v Blansku přehledka krásy a nadšení

1F 67, 68, 69, 70 |

Již časně ráno 15. června se muselo xvednout x lidček 7 000 cvičenců, aby stihlo generálku na odpolední vystoupení. Z tohoto počtu bylo 50 žen x okresu Coprad a 2 200 cvičenců x okresu Ústí nad Orlicí. Celý den žilo Blansko spartakiádou. Ve 13 hodin se ulice xaplnily barevným proudem cvičenců, kteří v průvodu pro-

šli ulicemi města na stadion Metry. Zde vystoupení, které téměř celé přenášela čsl. televize barevným přenosem, přihlíželo 10 000 diváků. Připravili všem cvičícím upřímné a v závěru neutechající ovace. Televizní záběry přiblížily divákům v detailech cvičence Metry, kterým je již šedesát, jako Ledláka, Linkovu a ing. Pokoje. Televizní kamery se častokrát zaměřila i na nejstaršího cvičence okresní spartakiády, jímž byl 74 letý Arnošt Macků, známý turista - značkař.

Všech 13 skladeb se mimořádně vydařilo, ať to bylo již úvodní vystoupení v rozlomilé skladbě rodičů s dětmi nebo nejpočetnější zastoupená skladba s kuřely, kterou předvedlo 1 168 žen. Spartakiáda v Blansku byla opravdovou přehlídkou krásy a nadšení cvičenců i cvičitelů. Nadšení, které ovládlo tělovýchovu se přeneslo i na dobrovolníky, kteří nelitovali svého volného času a věnovali stovky hodin pečlivé přípravě stadionu Metry, který se na spartakiádu skutečně vyšňořil, tak jako v den vystoupení celé město Blansko. Rovněž příslušníci veřejné bezpečnosti i jejich pomocníci

zvládli organizaci dopravy na výbornou.

Beseda s Václavem Kaplickým / F 62 /

Knihovna Závodního klubu ROH ČKD Blansko, Okresní knihovna v Blansku uspořádaly v rámci Měsíce československo-sovětského přátelství Besedy se zasloužilým umělcem Václavem Kaplickým.

Tento spisovatel má v Blansku početnou obec čtenářů již od prvního vydání románu Gornostaj v roce 1936, v němž kromě jiných postav stvořil též beletristicky postavu blanenskýho rodáka, legionáře a pozdějšího rudoarmejce, Aloise Školáka. Školákovu náměr, aby byla vytvořena v legiích dvanáctičlenná Československá revoluční rada, která by vedla legie k boji po boku bolševiků a ne proti nim, se nedařilo. Odešel tedy spolu s jinými bojovat po boku Rudé armády a byl legionářem v boji o Cenzu zajat a popraven. Dalším důvodem proč došlo k pozvání v rámci Měsíce ČSP bylo, že Václav Kaplický pa-

šlil k zakládajícím členům organizace, která vznikla na podnět univ. profesora dr. Ldeňka Nejedlého s názvem Společnost pro hospodářské a kulturní sblížení s novým Ruskem, jež byla první předchůdkyní dnešního Svazu československo-sovětského přátelství.

K sednácti s umělcem, zejména pro nastupující generaci, vydaly pořádající knihovny u příležitosti jeho návštěvy Blanenska vkusný osmistránkový tisk Václav Kaplický osmdesátníkem.

Blanensko není pro spisovatele cizí půdou. Vždyť jak prohradil, již František Halas starší ho získal jako slavnostního řečníka na tábor lidu, který 20. října 1920 uspořádala v Boskovicích sociální demokracie. Co projev Kaplického se ujal slova bouřlivák František Halas, během jehož řeči byl tábor lidu rozehnan čertictvem.

Kaplický navštívil Blanensko také nedávno u příležitosti recitačních soutěží Halasův Kynšlat a Halasova Rorsec. Musíme proto ocenit, že přes svůj vysoký věk a velké pracovní zaneprázdnění, znovu věnoval své síly návštěvě našeho města, aby 26.

listopadu provedl jednu besedu se žáky ZDP v Blansku na Erbenově ulici a druhou v LK ČKD ROH v Dělnickém domě.

A kdo přišli, nelitovali. Přesvědčili se nejen o výborné fyzické kondici nestora české prózy, ale dověděli se mnoho zajímavých věcí. Tejměna v diskusi se dověděli pravdu o úloze československých legionářů v Sovětském svazu, o smrti Aloise Školáka, o spisovatelově rusofilství již ze studentských let i o umělcově lásce k prostému člověku. Vyslechli jsme i jeho vyznání: „Všechno vyšlo a vychází jen z lidu - ten je i v kultuře tvůrcem nejvyšších hodnot.“ K velkému překvapení pro Mistra Kaplického, ale i pro pořadatele, došlo při podpisování knih, kdy se ukázalo, že mezi řadatelé o podpis jsou nejen vrstevníci legionářů lynčovaného rudoarmejce Školáka, ale i jeho syn a dcera. Přišli, aby spisovatelé poděkovali.

Třetí den pobytu věnoval nasloužilý umělec pamětihodnostem města Blanska. Poklonil se památce Aloise Školáka u pamětní desky na

jeho rodném domku. Navštívil také stálou výstavu Lín tradic dělnického hnutí v Okresním vlastivědném muzeu, kde se podepsal do pamětní knihy. Při prohlídce exponátů nešetřil slovy uznání.

Pozoruhodná výstava

Během roku 1975 bylo uspořádáno v městě několik výstav, jak ve výstavních sálech muzea, tak ve výstavní síni Dělnického domu nebo v LK Metra. Jistěže není možno kronikáři se zmiňovat o všech. Přesto aspoň jedna z nich zasluhuje si zmínku. V rámci oslav Měsíce československo-sovětského přátelství byla 21. listopadu zahájena v Okresním vlastivědném muzeu výstava Umění staré Euroasie. Byla to výstava o skalních obrazech v Sovětském svazu, které předložil veřejnosti Miroslav Kšica. Jedná se o expozici unikátního souboru kopií barevných skalních fresek, rytých nebo vytesávaných skalních obrazů až do velikosti 10 m a dokumentárních fotografií z naleziště o velikosti 1 x 2 m. Po-

cházejí z evropské části SSSR, z Kavkazu, Uralu, Střední Asie, Sibiře a Dálného východu. Rozměrná barevná mapa a různobarevné symboly na exponátech usnadnily návštěvníku orientaci ve výtvarných projevech od hranic Skandinávie až po Japonsko a poskytlo tak přehled o geografickém rozšíření umělecké tvorby praobyvatel Eurasie. Tato pozoruhodná výstava informovala o skutečnosti, že jen v Sovětském svazu je přes tisíc nalezišť skalních obrázků. O nálezy z nich se zasloužili geomeři, geologové, biologové, zoologové, geografové, etnografové. Také jich mnoho našli inženýři, stavbaři, naftaři, kteří buď zaplňovali bílá místa na mapě SSSR nebo se podíleli na industrializaci vzdálených a nevyužitých oblastí, zvláště při budování přehrad v povodí sibiřských veleloků.

Mnohá naleziště jsou neobyčejně bohatá na množství vyobrazení. Např. Sajmaly-Taj v Kirgizii, v pohorí Tán-Tanu ve výšce okolo 3000 m obsahuje na milion !!! jednotlivých ry-

kin.

Výstavba nové nádražní haly

Blansko nejenže je okresním městem, které důsledným plněním velmi náročného volebního programu Národní fronty roste do krásy, ale je i průmyslovým centrem okresu, a co víc, je turistickou oblastí, kterou ročně navštíví přes půl milionu našich i zahraničních turistů. Tomuto faktu dávno neodpovídalo nádraží Macocha s dřevěným přístřeškem, pamětníkem dávných časů. A tak konečně shnilé krovy odjezdové haly pod rukama svazáků zmizely a na jejím místě vyrostla v hodnotě 1 500 000 Kčs nová odjezdová hala. Rekonstrukce nádražní budovy stala se tak darem cestujícím ke 30. výročí osvobození [F 5].

Druhým pokrokem, který především uvítali uživatelé velmi frekventované vozovky, bylo zbudování automatických rávor při zastávce Blansko-město. A tak i tento druhý anachronismus, obsluhované rávory, konečně zmizel, jako brada hustého silničního provozu. Moderní technologie

umožnila, že návory se navrací seprve 6 vte-
řin před projetím vlaku.

Počet obyvatel

Počet obyvatel k 31. prosinci 1975, kteří v Blansku
byli přihlášení k trvalému pobytu / tj. bez pře-
chodně bydlících / činil 14 654. Věkový průměr:
32 let.

Závěrem

Kroniku jsem zpracoval dle Metodického listu
č. 5 vydaného Okresním vlastivědným muzeem
v Blansku v lednu 1975 „Jak psát kroniku
k 30. výročí osvobození ČPPR Sovětskou armá-
dou.“

Nejenom uplynulých třicet let, ale i budou-
cí léta přinesou další pronikavé změny v ži-
votě našeho města. V důsledku vědecko technic-
ké revoluce se tyto změny neustále prohlubw-
jí a urychlují. To, co se nám nyní zdá moder-

ní, se již v krátké době může stát nevyhovující a smířlivá k našeho života. Inačil jsem se proto kroniku jubilejního roku napsat tak, aby dokumentovala život našeho města nejen po historické stránce, ale mohla konkrétními údaji posloužit i po stránce politicko agitační. Byla tedy psána v duchu, aby se stala významným prostředkem kulturně výchovného působení na dospělé i mládež v duchu zásad vytyčených XIV. sjezdem Komunistické strany Československa.

Obsah

Úvodem	str. 69-70
Před 30 lety přinesli mír našemu městu	str. 70-76
Dvě Carasky	str. 76-78
Caraska Šacherová-Žerigová	str. 78-80
Z vyprávění Carasky Šacherové	str. 80-96
Caraska Houdková-Houbanová	str. 96-98
Z vyprávění Carasky Houdkové	str. 98-103
Zpráva Carasky Houdkové pro Českou mírovou radu o besedách k 30. výročí osvobození ČPPR Lově-	

skou armádou	str. 101-103
Hrdinové parašutisté	str. 103-105
Stálá výstava Cesta k socialismu	str. 105-106
Májové oslavy	str. 107-110
Oslavy 58. výročí VRČP a Měsíce přátelství	str. 110
Závod Čl.-sovětského přátelství	str. 111
Závazek n. p. Města Blansko na počest 30. výročí osvobození	str. 112
Posledních 30 let v ČKD Blansko	str. 113-115
ČKD Blansko pro Dalešice	str. 115-117
Přehled všech vyznamenání ČKD Blansko na období 1958 - 1975	str. 117-119
70 let městem	str. 119-124
Splnění celoměstského závazku na počest 30. výročí osvobození	str. 119-124
Hospodaření Měst. N. V. a jeho podřízených organizací	str. 124, 125
Lůženi kulturního a rekreačního zařízení	str. 125-130
Lůženi kulturního a rekreačního zařízení	str. 130
Lůženi kulturního a rekreačního zařízení	str. 131
Lůženi kulturního a rekreačního zařízení	str. 131
Lůženi kulturního a rekreačního zařízení	str. 132
Přehled podniků místního hospodářství v Blan-	

skup dle stavu k 31. 12. 1975	str. 132-136
Seminář neobvyklého charakteru	str. 136-139
Mezinárodní den žen	str. 139-140
Televizní hra o Karlu Kyrlinkovi	str. 140-142
Okresní sportovní akce v Blansku - přehledka krásy a nadšení	str. 142-144
Beseda s Václavem Kaplickým	str. 144-147
Porouchodná výstava	str. 147, 148
Výstavba nové nádražní haly	str. 149
Počet obyvatel	str. 150
Závěrem	str. 150, 151

